

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ

УДК 349.3

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ У НАУЦІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

М. Кондра

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна,
e-mail: myhailokondra@gmail.com*

Досліджено проблемні питання стосовно принципу рівності у науці кримінального права України. Наголошено на важливості вивчення цього питання з огляду на актуальні соціально-економічні проблеми в Україні. Проаналізовано численні наукові джерела, у яких простудійовано принцип рівності у різних його виявах. Досліджувані групи питань було згруповано за єдиним критерієм та послідовно показано у змісті статті. Встановлено, що питання, які у науці кримінального права України щодо принципу рівності вирішено однозначно, відсутні. Виявлено питання, які залишаються дискусійними у науці кримінального права України відносно реалізації принципу рівності. Показано зв'язок між розумінням принципу рівності у науці кримінального права України та наслідки незастосування чи неправильне застосування розроблених наукових підходів у законодавчій діяльності. Зроблено висновки, у яких відображено проблеми, що взагалі не вирішені наукою кримінального права України стосовно принципу рівності, однак вони є актуальними.

Ключові слова: принципи кримінального права, рівність, кримінальний закон, наука кримінального права України, аспекти принципу рівності, склад злочину.

Нерівність знищує суспільство, її наслідки руйнівні для нього. Через неї зростає почуття переваги в одних людей та неповноцінності в інших. Міцніє упередженість стосовно тих, хто стоїть на щабель нижче в соціальній драбині. Унаслідок цього, все відчутнішими стають прояви злочинності, як одного із наслідків нерівності в суспільстві. Останні події в Україні, які мають кримінально-правове значення (прийняття законодавчих актів про недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які відбулися під час проведення мирних зібрань, звільнення політ'язнів та введення інституту індивідуальної амністії в Україні, гарантування державою відповідно до закону недопущення кримінального переслідування, притягнення до кримінальної відповідальності та покарання осіб – учасників подій на території Донецької, Луганської областей, заборону звільняти від кримінальної відповідальності, покарання та його відбування осіб, які вчинили корупційний злочин) чітко вказали, що є проблеми із реалізацією принципу рівності у кримінально-правовій сфері.

Неадекватне застосування принципу рівності у сфері кримінального права має дуже негативні наслідки – використання індивідуальної амністії для звільнення з місць позбавлення волі потрібних людей, зростання соціального невдоволення можливим непритягненням до юридичної відповідальності осіб – учасників подій на території Донецької, Луганської областей і т. д. Відтак актуальним є дослід-

ження реалізації принципу рівності у кримінальному праві у сучасних умовах. Першим кроком на цьому шляху повинно бути з'ясування проблем, які вже розглядали та вирішували вчені-криміналісти.

Оскільки відсутній комплексний аналіз існуючих підходів щодо реалізації принципу рівності у кримінальному праві, то для творення нових знань щодо розглядуваного принципу потрібно знати та систематизувати той науковий матеріал, який уже наявний, і з'ясувати питання принципу рівності, які вирішені у науці кримінального права; виявити проблеми, щодо яких існують розбіжності в поглядах науковців; окреслити питання, які не вирішені науковцями взагалі, що є метою цього дослідження.

За мету поставлено виявлення питань, пов'язаних із реалізацією принципу рівності у кримінальному праві, які науковці вирішують однозначно, щодо яких існують розбіжності в поглядах та які не вирішені науковцями взагалі.

Узагальнення досліджень принципів кримінального права в юридичній науці України із виокремленням дискусійних питань та підходів до їх вирішення наявні у працях О. Книженко [17, с. 108–131], М. Галабали [5, с. 42–44], В. Навроцького [49, с. 47–65], Ю. Тимошука [47, с. 261–264], В. Шаблистого [56, с. 122–141], О. Фещенко [50, с. 68–76], Є. Назимко [31, с. 24–43] та інших науковців.

Оцінюють дослідження принципів кримінального права України в науці порівню. Зокрема М. Галабала пише, що «у цілому стан наукових розвідок проблеми принципів кримінального права є задовільним» [5, с. 42]. Натомість, В. Шаблистий зазначив, що «принципи кримінального права потребують як дослідження в цілому, так і розгляду окремо кожного» [57, с. 124]. Друга позиція є переконливіша, адже в Україні недостатнім є рівень наукового розроблення проблем певних принципів кримінального права, наприклад, щодо принципу рівності. Лише деякі аспекти принципу рівності у науці кримінального права України ставали об'єктом наукових розвідок. З аналізу наукових досліджень, у яких певною мірою розглянуть принцип рівності у кримінальному праві, неможливо виокремити проблеми, які вирішують науковці кримінального права однозначно. Доводиться констатувати, що вітчизняні науковці кримінального права в аналізі кримінально-правових питань принципу рівності в абсолютній більшості випадків звертають увагу на праці російських криміналістів, ігноруючи при цьому нечисленні, але наявні розвідки українських учених [5, с. 44].

Беззаперечно враховують російський досвід щодо таких питань: співвідношення принципу рівності з іншими принципами кримінального права; поняття принципу рівності; вплив принципу рівності на кримінальне законодавство. Зокрема, В. Курявцев та С. Келіна називають принцип рівності осіб перед кримінальним законом основним відносно інших принципів кримінального права [16, с. 96]. В. Філімонов пише, що «основу змісту принципу рівності громадян перед законом у кримінальному праві становлять вимоги рівних підстав для застосування кримінальної відповідальності та рівних критеріїв визначення змісту та розмірів кримінальної відповідальності» [51, с. 88]. В. Мальцев зазначив: «так чи інакше, всі змістовні принципи кримінального права (справедливості, рівності, вини і гуманізму), впливають на зміст кримінального законодавства тільки за посередництвом формального (службового, функціонального) принципу законності» [26, с. 233].

Водночас українські науковці не використовують інший зарубіжний досвід щодо аналізованих питань. Цікавим є розуміння кримінально-правових аспектів принципу рівності польськими криміналістами. Скажімо професор А. Цоль (Andrzej Zoll) та професор В. Врубель (Włodzimierz Wróbel) пишуть, що принцип

рівності в кримінальному праві має особливе значення з огляду на його зв'язки з принципом справедливості покарання. Тому «постулатом, що впливає з принципу рівності в аспекті застосування кримінальних санкцій, є застосування такої самої міри відповідальності стосовно винних, які перебувають у однаковій з огляду на факти ситуації і вчинили однакові злочини» [60, с. 420].

Вартий уваги також досвід США в частині тлумачення змісту принципу рівності. Для правової системи США у питанні розуміння принципу рівності у кримінальному праві характерним є відсутність чіткої матеріальної та процесуальної складової цього принципу. Такий самий підхід простежується у рішеннях Верховного суду США. Наприклад, Верховний суд США, тлумачачи принцип рівності на предмет його змісту у кримінальному праві, не наголошує на матеріальних чи процесуальних аспектах аналізованого принципу. У кожному випадку, залежно від матеріалів та обставин справи, судді Верховного суду США наповнюють принцип рівності певним змістом, з якого можна виділити аспекти кримінально-правового розуміння цього принципу. Це чітко видно у таких рішеннях Верховного суду США: *Caldwell v. Texas* [59] (право на рівність перед правосуддям та законом не може бути обмежено незалежно від юрисдикції штату), *Leerer v. Texas* [61] (рівності та справедливості відповідно до закону є невід'ємними складовими досліджуваного принципу), *Ughbanks v. Armstrong* [62] (повноваження штату не обмежені щодо визначення міри покарання для винних, але жоден штат не може позбавити окремих осіб або класів осіб права на рівність перед правосуддям та законом), *Robinson v. California* [63] (відхилено ідею про те, що Чотирнадцята Поправка не обмежує міру покарання), *Cooper v. Aaron* [64] (Конституція США передбачає, що уряд має бути відданий рівному правосуддю згідно із законом і наголошено, що це **ідеал**).

Аналізуючи наявний науковий доробок, вбачаємо, що у дослідженнях принципу рівності у кримінальному праві є питання щодо яких існують розбіжності у поглядах науковців на розглядуваний принцип, тобто вони є дискусійними. За критерієм поділу на загальне та окреме можна виділити такі групи цих питань, які стосуються: загальних аспектів (місце серед інших принципів та зміст); окремих аспектів (диференціація, індивідуалізація кримінальної відповідальності, прояви принципу рівності в окремих складах злочинів) принципу рівності у кримінальному праві.

Місце принципу рівності. Щодо місця принципу рівності у кримінальному праві серед інших принципів у науці існує декілька підходів. Перший полягає у тому, що принцип рівності є як загальноправовим, так і принципом кримінального права. У першій іпостасі розглядуваний принцип вважають таким з огляду на положення Конституції України, а тому він притаманний всім галузям законодавства, оскільки Основний Закон є витокком для всіх правових галузей [27, с. 18; 28, с. 24; 31, с. 17; 46, с. 19; 53, с. 13]. Відзначимо, що в загальній теорії права та держави більшість науковців принцип рівності визнає таким, що має фундаментальне [57, с. 124–134], загальне значення, тобто є загальноцивілізаційним [25, с. 117] чи загальнолюдським [43, с. 102] принципом права, є правовою ідеєю [58, с. 33], критерієм розрізнення правового та неправового закону [13, с. 20; 34, с. 291] або ж належить до загальноправових засад і елементів верховенства права [44].

У другій іпостасі принцип рівності є принципом кримінального права, який закріплений у Конституції України та є загальновизнаним, однак не відображений у чинному кримінальному законодавстві. М. Хавронюк пропонує після статті 2 чинного КК України в окремих статтях закріпити певні принципи кримінального права, зокрема принцип рівності громадян перед законом [15, с. 71; 51, с. 8], однак

не називає розглядуваний принцип загальноправовим [33, с. 17]. У дослідженні принципу невідворотності кримінальної відповідальності, Ю. Коломієць побіжно розглянула принцип рівності у кримінальному праві у своїй кандидатській дисертації. Автор стверджує, що «...принцип невідворотності кримінальної відповідальності і принцип доцільності... ґрунтуються на загальноправових принципах: законності, **рівності**, справедливості, гуманізм...» [18, с. 10].

Другий підхід, полягає в тому, що принцип рівності не виділяють серед принципів кримінального права, оскільки не є останнім взагалі. Не виокремлює принцип рівності в кримінальному праві В. Тацій [22, с. 16–19; 23, с. 15; 40, с. 5–7; 41, с. 21]. Не передбачає серед принципів кримінального права України (називаючи їх при цьому «принципами кримінальної політики України») принципу рівності також В. Гришук [12, с. 5]. Але більшість представників цього підходу не наводять аргументів, чому принцип рівності не є принципом кримінального права. Проте подав аргументи на користь своєї позиції М. Коржанський, який серед принципів кримінального права не виділяв принцип рівності [20, с. 69–72], і через відсутність у кримінальному законі закріплення власне кримінально-правових принципів називав його «безпринципним Кримінальним кодексом» [20, с. 69; 21, с. 83–88]. На думку М. Коржанського, «демократизм, законність, гуманізм і справедливість тощо – **це не принципи права**, а найпоширеніші суспільно-філософські категорії... ці суспільно-філософські категорії **не можуть бути принципами права**, а тим паче, однієї його галузі – кримінального права. Рівність громадян перед законом теж притаманна не тільки кримінальному праву» [21, с. 69].

Цікаву окрему позицію щодо цього питання пропонують М. Панов та Л. Герасіна, котрі поміж принципів кримінально-правової політики назвали рівність громадян перед законом [37, с. 39]. При цьому, в науці нема єдиного підходу до розуміння принципів кримінального права та кримінально-правової політики [5, с. 43; 8, с. 41; 30, с. 293; 31, с. 29; 54, с. 52].

Зміст принципу рівності. Більшість вітчизняних науковців, характеризуючи принцип рівності у кримінальному праві, ототожнюють його з рівністю перед законом осіб, які вчинили злочин, а саме підлягають кримінальній відповідальності незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших правових ознак» [1, с. 7; 3, с. 14; 4, с. 19; 11, с. 19; 15, с. 71; 24, с. 23; 48, с. 10]. При чому, лише М. Хавронюк зазначає, які винятки із цього принципу допустимі, адже «слід не тільки застосовувати однаковий правовий режим до об'єктивно однакових ситуацій, а й диференційований правовий режим до об'єктивно різних ситуацій» [15, с. 71].

Аналізуючи принцип законності у кримінальному праві, найоб'ємніше та найґрунтовніше з-поміж інших авторів, рівність громадян перед законом, як принцип кримінального права досліджував В. Гацелюк у дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему «Реалізація принципу законності кримінального права України (загальні засади концепції)» [7] та двох монографіях [6; 8]. В. Гацелюк зазначив, що «рівність громадян перед законом як принцип кримінального права має важливе юридичне і навіть політичне значення, вона визначає фундамент юридичного статусу особи у правовій державі» [8, с. 80]. Зміст принципу рівності громадян перед кримінальним законом автор вбачає у «єдності загальної підстави кримінальної відповідальності, яка виступає у вигляді складу злочину. Єдність у даному випадку означає, що лише склад злочину може бути підставою кримінальної відповідальності» [8, с. 84; 21, с. 151]. Дещо по-іншому розуміє принцип рівності у кримінальному праві О. Фещенко, підтримуючи позицію російського науковця В. Мальцева, який вказує, що важливими аспектами цього принципу є також

рівна за способом та заходами впливу правова захищеність однакових за соціальним значенням інтересів і, відповідно, нерівна, адекватна ієрархії суспільних інтересів, правова захищеність неоднакових інтересів» [50, с. 75].

Окремі аспекти принципу рівності у диференціації кримінальної відповідальності. Принцип рівності у кримінальному праві має значення при вирішенні питання про декриміналізацію діяння. Аналізуючи звільнення політв'язня Ю. Тимошенко шляхом прийняття Верховною Радою України 21 лютого 2014 року Закону «Про внесення змін до КК та КПК щодо імплементації до національного законодавства положень статті 19 Конвенції ООН проти корупції» яким, на думку Л. Брич, було частково декриміналізовано діяння, передбачені статтею 364 КК України, науковець вказує, що «мотивацією декриміналізації – *ad personam*, „під конкретну особу”, порушено не лише відомі кримінальному праву принципи криміналізації/декриміналізації, а й проігноровано конституційний принцип „рівності громадян перед законом» згідно з 24-ю статтею Конституції”» [2].

Має значення принцип рівності і при криміналізації, адже під час останньої законодавець повинен враховувати, зокрема її соціальні наслідки й баланс між негативними та позитивними аспектами криміналізації. Це означає, що криміналізуючи діяння необхідно брати до уваги, чи не призведе вона до необґрунтованої дискримінації певних категорій осіб порівняно з іншими.

Принцип рівності у кримінальному праві треба враховувати і при конструюванні санкцій кримінально-правової норми. У своїй дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук О. Книженко також частково характеризувала принцип рівності у кримінальному праві [17]. Автор відзначила, що «принцип рівноправності перед законом не означає рівної кримінальної відповідальності» [17, с. 139] запропонувала «керуючись принципом рівноправності перед законом, у кримінальному законодавстві повинні встановлюватися санкції, які визначають підстави та умови застосування заходів кримінально-правового впливу незалежно від статі, раси, національності...» [17, с. 141]. Ю. Філей акцентував, що «кримінально-правові санкції повинні будуватися зокрема на принципі рівності осіб перед законом» [52, с. 187].

Також є певні особливості реалізації принципу рівності у процесі кримінально-правової кваліфікації. Цей аспект як складову принципу законності кваліфікації аналізував В. Навроцький [29, с. 110, 637–638]. На думку науковця, «найбільш зримо дія цього принципу виявляється, зокрема у таких положеннях: питання кваліфікації злочинів мають однаково вирішуватися на всій території держави... має забезпечуватися однакова правова оцінка діянь усіх однойменних суб'єктів, незалежно від їх соціальних, демографічних та інших ознак» [29, с. 110].

Окремі аспекти принципу рівності в індивідуалізації кримінальної відповідальності. У доктрині кримінального права України обґрунтовано, що принцип рівності має вияв і в інститутах покарання та його призначення. У дослідженні інституту покарання у кримінальному праві, принцип рівності досліджувала Т. Денисова [14]. Науковець стверджує, що «потрібно пам'ятати про необхідність обмеження можливого судового свавілля та межі індивідуалізації, тобто про оптимальне визначення розмірів покарання відповідно до принципів гуманізму, законності та рівності осіб перед законом» [14, с. 151]. У своїй дисертації на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук Т. Головка аналізувала гендерні аспекти покарання [10]. На думку автора, «для забезпечення гендерної рівності в Україні, зокрема, у кримінально-правовій сфері, вбачається за необхідне підтримувати спеціальними заходами не тільки материнство, а й батьківство» [9, с. 1]. Аналізуючи у монографічному дослідженні загальні засади

призначення покарання за кримінальним законодавством України, В. Полтавець вважає, що «відповідно до інституту призначення покарання цей принцип виявляється як вимога призначити покарання «у межах санкції», що не означає призначення «рівного покарання», а якраз, навпаки, обумовлює індивідуалізацію покарання в цих межах» [42, с. 19].

Звертаємо увагу, що принцип рівності у кримінальному праві не є лише теоретичною категорією, адже застосовується у вирішенні низки прикладних проблем при індивідуалізації кримінальної відповідальності. Наприклад, до принципу рівності у кримінальному праві звертався КС України при розгляді однієї зі справ. Судді Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004, аналізуючи зокрема статтю 69 КК України на предмет відповідності Конституції України, в частині 10 п. 4.2. рішення вказали, що «не дотримуються принципи справедливості і **рівності покарання**, оскільки особам, які вчинили злочини невеликої тяжкості, унеможливується призначення більш м'якого покарання» [45]. До вказаного рішення КС України судді В. Вознюк та В. Івашенко висловили окремі думки [35; 36].

Окремі аспекти принципу рівності в окремих складах злочинів. Принцип рівності у кримінальному праві аналізували також у дослідженнях окремих складів злочинів. В. Панькевич досліджував склад злочину, передбачений ст. 161 КК України у дисертації на тему «Кримінально-правова характеристика порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії» [38]. Автор як висновок свого дослідження запропонував вважати, що «кримінально-правовий захист рівноправності громадян за чинним кримінальним законодавством України здійснюється низкою кримінально-правових норм, які входять до різних розділів КК України» [39, с. 14–15].

Водночас треба констатувати, що є питання реалізації принципу рівності, які не вирішені науковцями кримінального права України взагалі. Зокрема питання, які стосуються ієрархії та місця у ній принципу рівності; конкуренції принципу рівності з іншими принципами кримінального права та способів її подолання; ролі принципу рівності у конструюванні складів злочинів, формулюванні кваліфікуючих ознак складів злочинів; термінології, яку вживають науковці щодо розглядуваного принципу (рівності, рівності перед законом, рівності громадян, рівності осіб рівноправності, гендерної рівності і т. д.) та інші.

Отже, можна підсумувати, що:

1. Дослідження принципу рівності є актуальним з огляду на сучасні соціально-економічні проблеми, які породжені зростанням нерівності та викривленим розумінням розглядуваного принципу в Україні.

2. Немає питань, пов'язаних із реалізацією принципу рівності у кримінальному праві, які в науці кримінального права вирішують однозначно.

3. Наявними є низка питань відносно принципу рівності у кримінальному праві, щодо яких існують розбіжності в поглядах науковців (місце та зміст принципу рівності; диференціація, індивідуалізація кримінальної відповідальності, прояви принципу рівності в окремих складах злочинів).

4. Є питання реалізації принципу рівності, які в науці не вирішені взагалі: конкуренція принципу рівності із іншими принципами кримінального права та способи її подолання; роль принципу рівності у конструюванні складів злочинів, формулювання кваліфікуючих ознак складів злочинів; термінологія, яку вживають науковці щодо розглядуваного принципу.

Список використаної літератури

1. Александров Ю. В., Клименко В. А. Кримінальне право України: Загальна частина Підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2004. 328 с.
2. Брич Л. Як задля Юлії Тимошенко Верховна Рада пробачила зловживання «Беркуту» // Українська правда. URL: <http://www.pravda.com.ua/columns/2014/02/27/7016426/>
3. Васильківська І. П. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст]: навч. посібник / Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2013. 295 с.
4. Вереща Р. В. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. станом на вересень 2011 р. К.: Центр учбової літератури, 2012. 320 с.
5. Галабала М. В. Кримінально-правова наука незалежної України. Проблеми загальної частини: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2013. 238 с.
6. Гацелюк В. А. Реалізація принципів уголовного права Украины: проблемы и перспективы / МВД Украины, Луган. акад. внутр. дел им. 10-летия независимости Украины. Препр. Луганск: РИО ЛАВД, 2003. 152 с.
7. Гацелюк В. О. Реалізація принципу законності кримінального права України (загальні засади концепції): дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: 12.00.08. – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Луганськ, 2004. 217 с.
8. Гацелюк В. О. Реалізація принципу законності кримінального права України (загальні засади концепції): монографія / МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ; [наук. ред. д-р юрид. н., проф. С. С. Яценко]. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 280 с.
9. Головка Т. М. Гендерні аспекти покарання: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К., 2010. 16 с.
10. Головка Т. М. Гендерні аспекти покарання: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К., 2010. 190 с.
11. Горбачевський В. Я., Кузнецов В. В., Савченко А. В., Плугатир В. С. Кримінальне право України: навч. посібник. К.: Атіка, 2005. 378 с.
12. Грищук В. К. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посібник. Хмельницький, 2005. 570 с.
13. Грищук О. В. Принципи права: філософсько-правовий вимір // Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Вип. 61. 482 с.
14. Денисова Т. А. Покарання: кримінально-правовий, кримінологічний та кримінально-виконавчий аналіз: [монографія]. Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2007. 340 с.
15. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: навч. посібник / за заг. ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. 944 с.
16. Келина С. Г., Кудрявцев В. Н. Принципы советского уголовного права. М., 1988. 175 с.
17. Книженко О. О. Теоретичні засади встановлення санкцій у кримінальному праві: дис. на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право / Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2012. 431 с.
18. Коломієць Ю. Ю. Невідворотність кримінальної відповідальності: правова природа та зміст: автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2005. 17 с.
19. Коржанський М. Й. Визначення окремих понять у Кримінальному кодексі // Право України. 2002. № 10. С. 83–88.
20. Коржанський М. Й. Про принципи уголовного права України // Право України. 1995. № 11. С. 69–72.
21. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / [за ред. А. С. Беніцького, В. С. Гуславського, О. О. Дудорова, Б. Г. Розовського. К.: Істина, 2011. 1121 с.

22. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / В. І. Борисов та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2015. 528 с.
23. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / [Ю. В. Баулін та ін.]; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. 456 с.
24. Кузнецов В. В., Савченко А. В. Кримінальне право України: питання та задачі для підготовки до вступних, семестрових та державних екзаменів: навч. посібник / за заг. ред. О. М. Джузи. Вид. 2-ге доп. та перероб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 392 с.
25. Луць Л. А. Загальна теорія держави і права: навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). К.: Атіка, 2007. 412 с.
26. Мальцев В. В. Принципы уголовного права и уголовного законодательства: система, содержание и нормативное выражение // Известия высших учебных заведений. Правоведение. 2003. № 1. С. 110–127.
27. Матишевський П. С., Андрушко П. П. Кримінальне право України. Загальна частина. К.: Юрінком Інтер, 1997. 512 с.
28. Митрофанов І. І. Загальна частина кримінального права України. Одеса: Фенікс, 2015. 576 с.
29. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посібник / наук. ред. Ковальський В. С. К.: Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
30. Навроцький В. О. Теоретичні проблеми кримінально-правової кваліфікації [Текст]: монографія. К.: Атіка, 1999. 464 с.
31. Назимко Є. С. Кримінальне право України: предмет, завдання, система, методологія, принципи, джерела. Кримінально-правова політика: навч. посібник. Донецьк: Цифр. типографія, 2013. 92 с.
32. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [А. М. Бойко, Л. П. Брич, В. К. Гришук та ін.]; за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 4-те вид., переробл. та доповн. К.: Юридична думка, 2007. 1184 с.
33. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. [6-те вид., переробл. та доповн.]. К.: Юридична думка, 2009. 1236 с.
34. Нерсесянц В. С. Наш путь к праву. От социализма к цивилизму. М.: Рос. право, 1992. 291 с.
35. Окрема думка судді Конституційного Суду України Вознюка В. Д. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04/print1437056791994786>
36. Окрема думка судді Конституційного Суду України Івашенка В. І. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04/print1437056791994786> ;
37. Панов М., Герасіна Л. Правова політика як універсальний феномен соціального буття // Право України. 2001. № 8. С. 36–40.
38. Панькевич В. М. Кримінальна відповідальність за порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії [Текст]: дис.... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Київ. нац. ун-т внутр. справ. К.: [б. и.], 2007. 275 с.
39. Панькевич В. М. Кримінальна відповідальність за порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії [Текст]: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Київ. нац. ун-т внутр. справ. К.: [б. и.], 2007. 19 с.
40. Пинаев А. А. Курс лекцій по Общей части уголовного права. Книга 1. Учение о преступлении. Харьков: Харьков юрид., 2001. 289 с.

41. Пинаев А. А. Уголовное право Украины. Общая часть. Харьков: Харьков юридический, 2005. 664 с.
42. Полтавець В. В. Загальні засади призначення покарання за кримінальним законодавством України: монографія / наук. ред. Л. М. Кривоченко. МВС України, Луг. акад. внутр. справ ім. 10-річчя незалежності України. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2005. 240 с.
43. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посібник. Видання 5-те, зі змінами. К.: Атіка, 2001. 176 с.
44. Рабінович С. П., Панкевич О. З. Принципи рівності й недискримінації в конституційному правосудді України. URL: <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-pomeriv/2-7-2014/item/176-pryntsypy-rivnosti-y-nedyskryminatsiyi-v-konstytutsiyonomu-pravosuddi-ukrayiny-rabinovych-s-p-pankevych-o-z>
45. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального Кодексу // Вісник Конституційного Суду України. 2004. № 5. С. 45.
46. Сопільник Л. І., Федоров М. П. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст]: навч. посібник / Львів. ун-т бізнесу та права, ГУ МВС України у Львів. обл. Львів: [б. в.], 2012. 464 с.
47. Тимощук Ю. С. Визначення поняття принципів кримінального права // Часопис Київського університету права. 2014. № 3. С. 261–264.
48. Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: учебник / отв. редактор заслуженный деятель науки и техники Украины, доктор юридических наук, профессор Е. Л. Стрельцов. Харьков: ООО «Одиссей», 2006. 720 с.
49. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник / за заг. ред. В. Навроцького. К.: Юрінком Інтер, 2013. 711 с.
50. Фещенко О. С. Сучасний погляд на принципи кримінального права // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2013. Вип. 4. С. 68–76.
51. Филимонов В. Д. Принципы уголовного права. М.: АО «Центр ЮрИнфоР», 2002. 139 с.
52. Філей Ю. В. Вплив принципів кримінальної відповідальності на побудову кримінально-правових санкцій за злочини проти моральності // Юридичний науковий електронний журнал [УДК 343.54]. №.1/2015. С. 186–189.
53. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Атіка, 2004. 488 с.
54. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми: монографія. К.: АТКА, 2005. 332 с.
55. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації: автореф. цис. на здобуття наук, ступеня докг. юрид наук: спец. 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». К., 2007. 40 с.
56. Шаблистий В. В. Безпековий вимір кримінального права України: людино-центристське дослідження [Текст]: монографія / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ: ДДУВС; Ліра, 2015. 419 с.
57. Шевчук С. Принцип рівності у європейському та порівняльному конституційному праві (до рішення Конституційного Суду України у справі про граничний вік кандидата на посаду керівника вищого навчального закладу) // Вісник Академії правових наук України. 2005. № 4 (43). С. 124–134.
58. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні: монографія. К.: Реферат, 2007. 640 с.

59. *Caldwell v. Texas* 137 U.S. 692 (1891).
60. Kodeks karny. Część ogólna. T. 1. Komentarz do art. 1–116 / Red. Andrzej Zoll. Aut.: G. Bogdan, Z. Ćwiakalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll. Wyd. 2. Kraków: Zakamycze, 2004. S. 1515.
61. *Leeper v. Texas* 139 U.S. 462 (1891).
62. *Ughbanks v. Armstrong* 208 U.S. 481 (1908).
63. *Robinson v. California* 370 U.S. 660 (1962).
64. *Cooper v. Aaron* 358 U.S. 1 (1958).

References

1. Alexandrov, Y. (2004). *Ukraine Criminal Law: General Part textbook. for students.*, 328.
2. Brych, L. P. (2014). Ukrainian parliament forgiven abuse of special force «Berkut» because of Y. Tymoshenko's reason, *Ukrainian Pravda*. Retrieved from <http://www.pravda.com.ua/columns/-2014/02/27/7016426/>
3. Vasilkovskaya, I. P. (2013). *Criminal Law of Ukraine*. Kyiv. Nat. Econ. University of Hetman., 295.
4. Veresha, R.V. (2012). *Criminal Law of Ukraine, Textbook.*, 320.
5. Halabala, M. V. (2013). *Criminal Law Science of independent Ukraine. Problems of general parts: a monograph*, 238.
6. Hatselyuk, V. A. (2003). *Realisation of legislation principle in criminal law of Ukraine: problems and prospects*, 152.
7. Hatselyuk, V. A. (2004). *The principle of legality of criminal law Ukraine (general principles of the concept), thesis for the Ph.D.: 12.00.08. – Criminal law and criminology; penal law*, 217.
8. Hatselyuk, V. A. (2006). *The principle of legality of criminal law Ukraine (general principles of the concept): Monograph*, 280.
9. Golovko, T. (2010). *Gender aspects punishment: Ph.D science thesis: 12.00.08 / Institute of State and Law*, 16.
10. Golovko, T. (2010). *Gender aspects punishment: Ph.D. thesis: 12.00.08; Institute of State and Law*, 190.
11. Gorbachevski, V., Kuznetsov, V.V, Savchenko, A.V, (2005). *Criminal Law of Ukraine Textbook*, 378.
12. Grischuk, V. K. (2005). *Criminal Law of Ukraine*. 570.
13. Grischuk, O. V. (2015). *Principles of law, philosophical and legal aspects*, 482.
14. Denisova, T. A. (2007). *Punishment: criminal-legal, criminological and penal Analysis*, 340.
15. Dudorov, O. O. (2014). *Criminal Law: Textbook*, 944.
16. Kelyna, S. G. (1988). *Principles of soviet criminal law*, M., 175.
17. Knyzhenko, O. O. (2012). *Theoretical basis of establishing sanctions in criminal law. The thesis for the habilitate Doctor Honor*, 431.
18. Kolomiets, Y. (2007). *Inevitability of criminal responsibility, legal nature and content: Thesis. Ph.D. thesis: 12.00.08*, 17.
19. Korzhanskyy, M. (2002). *Determination of certain terms in the Criminal Code*, 83–88.
20. Korzhanskyy M. I. (1995) *On the principles of criminal law of Ukraine*, 69–72.
21. Huslavskiy, V. S. (2011). *Criminal Law of Ukraine*, 1121.
22. Stashys, V. V. (2015). *Ukraine Criminal Law: General Part: Tutorial*, 528.
23. Stashys, V. V. (2010). *Criminal Law: General Part: textbook*, 456.
24. Kuznetsov, V. V, Savchenko, A. (2011). *Criminal Law Ukraine: issues and problems to prepare for the entrance, semester exams and state: Teach.*, 392.
25. Luts, L. A. (2004). *General Theory of State and Law: Textbook*, 412.
26. Maltsev, V. V. (2003). *Principles of criminal law and legislation*, 110–127.

27. Matyshevskyy, P. S. (1997). *Criminal Law of Ukraine*, 522.
28. Mitrofanov, I. I. (2015). *General of the Criminal Law Ukraine*, 576.
29. Navrocky, V. O. (2006). *Basics of criminal law qualification*, 704.
30. Navrocky, V. O. (1999). *Theoretical problems of criminal legal qualifications*, 464.
31. Nazymko, E. S. (2013). *Criminal Law of Ukraine: the subject, objectives, system, methodology, principles, sources*, 92.
32. Melnyk, M. I. (2007). *Scientific-practical commentary of the Criminal Code Ukraine*, 1184.
33. Melnyk, M. I. (2009). *Scientific-practical commentary of the Criminal Code of Ukraine*, 1236.
34. Nersesyants, V. S. (1992). *Our path for the law*, 291.
35. Vozniuk, V. D. *Separate opinion of Judge of the Constitutional Court of Ukraine in respect of the Constitutional Court of Ukraine in the constitutional petition of the Supreme Court of Ukraine on the constitutionality of Ukraine (constitutionality) of Article 69 of the Criminal Code of Ukraine (the case of the more lenient penalty)*. Retrieved from //zakop4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04/pript1437056791994786
36. Ivashchenko, V. *Separate opinion of Judge of the Constitutional Court of Ukraine in respect of the Constitutional Court of Ukraine in the constitutional petition of the Supreme Court of Ukraine on the constitutionality of Ukraine (constitutionality) of Article 69 of the Criminal Code of Ukraine (the case of the more lenient penalty)*. Retrieved from //zakop4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04/pript1437056791994786;
37. Panov, M. I. (2001). *Legal Policy as a universal phenomenon of social existence*, 40.
38. Pankevych, V. M. (2007). *Criminal liability for violation of equality based on their race, nationality or religion*, 275.
39. Pankevych, V. M. (2007). *Criminal liability for violation of equality based on their race, nationality or religion [Text]: Ph.D science thesis*, 19.
40. Pynaev, A. (2001). *Courses for parts Global criminal law. Book 1. Scientists at the crime*, 289.
41. Pynaev, A. A. (2005). *Criminal Law of Ukraine. General part*, 664.
42. Poltavets, V. V. (2005). *General principles of sentencing under the criminal laws of Ukraine: Monograph*, 240.
43. Rabinovich, P. M. (2001). *Fundamentals of general theory of law and state*, 176.
44. Rabinovich, S. P., Pankevych, O. Z. (2014). *Principles of equality and non-discrimination in constitutional justice in Ukraine*. Retrieved from <http://lclaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-7-2014/item/176-pryntsypy-rivnosti-y-nedyskryminatsiyi-v-konstytutsiynomu-pravosuddi-ukrayiny-rabinovych-sp-pankevych-oz>. - Title Screen.,
45. The decision of the Constitutional Court of Ukraine on November 2, 2004, 15-rp / 2004 of the constitutional petition of the Supreme Court of Ukraine on the constitutionality of Ukraine (constitutionality) of Article 69 of the Criminal Code. *Bulletin of the Constitutional Court Ukrainy*, 5, 45.
46. Sopilnyk, L. I. (2012). *Criminal Law of Ukraine. General Part [Text]*, 464.
47. Tymoshchuk, S. (2014). *The definition of the principles of criminal law*, 261–264.
48. Streltsov, E. L. (2006). *Ukraine's criminal law. General and Special parts: Textbook. H.: the company «Odyssey»*, 720.
49. Navrotsky, V. (2013). *Ukrainian criminal law. General part: the textbook*, K: Yurinkom Inter, 711.
50. Feschenko, A. (2013). *The current view of the principles of criminal law*, 68–76.
51. Filimonov, V. D. (2002). *Principles of criminal law*, 139.
52. Filley, Y. (2015). *The impact of the principles of criminal responsibility to build penal sanctions for offenses against morality*, 186–189.
53. Fris, P. L. (2004). *Criminal Law of Ukraine*, 488.
54. Fris, P. L. (2005). *Criminal legal policy of the Ukrainian state: theoretical, historical and legal problems. Monograph*, 332.

55. Havronyuk, M. I. (2007). Criminal legislation of Ukraine and other countries of continental Europe: a comparative analysis of the problems of harmonization: *Juridical Sciences specials*, 40.
56. Shablystyy, V. (2015). *Security Dimension criminal law Ukraine: lyudynotsentrystske research [Text]: Monograph / Dnepropetrovsk. state. Univ ext. cases. Dnepropetrovsk: DDUVS: Lear*, 419.
57. Shevchuk, S. (2005). Principle of equality in European and comparative constitutional law (the Constitutional Court of Ukraine in the case of the age limit of candidates for directors of higher education). *Bulletin of the Academy of Sciences of Ukraine*, 4 (43), 124–134.
58. Shevchuk, S. (2007). *Judicial lawmaking: international experience and perspectives in Ukraine*. K.: Summary monograph, 640.
59. *Caldwell v. Texas* (1891) 137 U.S. 692.
60. Criminal Code. General Part. T. 1. (2004) Commentary to art. 1–116. / Red. Andrzej Zoll. Aut.: G. Bogdan, Z. Ćwiakalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll. Cracovia: Zakamycze, 1515.
61. *Leeper v. Texas*(1891) 139 U.S. 462.
62. *Ughbanks v. Armstrong*(1908) 208 U.S. 481.
63. *Robinson v. California* (1962) 370 U.S. 660.
64. *Cooper v. Aaron* (1958) 358 U.S. 1.

*Стаття: надійшла до редакції 03.10.2016
прийнята до друку 20.10.2016*

CONDITION OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF EQUALITY PRINCIPLE IN UKRAINE'S CRIMINAL LAW SCIENCE

M. Kondra

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: myhailokondra@gmail.com*

The article deals with issues of equality principle studies in science of Ukraine's criminal law. The author proved the importance of research on this issue given the current socio-economic problems in Ukraine. The notion of equality is central to any discussion of the legitimacy of criminal law's mechanism influence. This article investigates alternative meanings of equality, especially as the term applies to criminal law principle of equality, derives the implications of each for the legitimacy of criminal law's mechanism influence. In article were analyzed various scientific sources, which investigated the principle of equality in its various manifestations. The study groups was on systematization for only criterion and were consistently shown the content of the article. The author had established that the issues in the science of criminal law of Ukraine on the principle of equality hadn't discussed unequivocally. The author discovered issues that remain controversial in the science of criminal law of Ukraine regarding the implementation of the principle of equality. The author describes scientist opinion about the definition of principle of equality. Author shows the level of discuss about the position, that the right to equality is the right of all human beings to be equal in dignity, to be treated with respect and consideration and to participate on an equal basis with others in any area of economic, social, political, cultural or civil life, all human beings are equal before the law and have the right to equal protection and benefit of the law.

According to this view, similarly situated people should be treated equally. For instance, all people who commit the same crime under the same circumstances should be punished in the same way; differences in treatment should arise only from differences in the circumstances surrounding the crime. Thus, the right to equal treatment requires that all persons be treated equally before the law, without discrimination. The principle of equality and non-discrimination guarantees that those in equal circumstances are dealt with equally in law and practice. However, it is important to stress that not every distinction or difference in treatment will amount to discrimination. Showing the link between understanding the principle of equality in the science of criminal law of Ukraine and the consequences of non-use or misuse of scientific approaches developed in the legislative activities of conclusions, which reflect issues that the science of criminal law concerning the principle of equality Ukraine is not resolved at all, but is relevant.

Keywords: principles of criminal law, equality, criminal law, criminal law doctrine, aspects of the principle of equality in criminal law.